

NORSKE
DANSE_
_KUNST
NERE—

Innspill til statsbudsjettet 2026 fra Norske Dansekunstnere

Til: Kultur- og likestillingsdepartementet

27.2.2025

Norske dansekunstnere leverer her sine innspill til kulturdepartementets arbeid med statsbudsjettet 2026.

Dokumentet oppsummerer forbundets hovedprioriteringer for en bærekraftig og vital dansebransje og et levedyktig liv i dansen og redegjør med forslag til konkrete tiltak.

Norske Dansekunstnere er interesseorganisasjon for dans, fagforbundet for alle som jobber pedagogisk og kunstnerisk med dans eller i tilknytning til dette og en vederlagsforvalter for dansekunstnere. Vi organiserer om lag 900 som jobber innen dans, som dansere, koreografer og pedagoger, produsenter, skoledrivere og ledere. Vårt formål omfatter all dansekunst i Norge, på tvers av tradisjoner, sjangere og stilarter. Forbundet arbeider aktivt for å fremme og ivareta dansens plass i samfunnet og dansekunstnernes kunstneriske, faglige, økonomiske rettigheter.

Norske Dansekunstnere leverer også innspill til statsbudsjettet som del av Kunstnernettverket og henviser til dette for øvrige innspill om kunstnerøkonomien som helhet.

Med vennlig hilsen

Live Rosenvinge
Forbundsleder

Mikael Rønne
Nestleder

Hovedprioriteringer

Norske Dansekunstnere har to hovedgrep vi ber om at regjeringen ivaretar i sitt budsjett for 2026. Grepene er rettet mot et mål om å gi dansen en mer robust økonomisk virkelighet og for å oppfylle de overordnede kulturpolitiske målene om å bedre maktbalansen i kunstnerøkonomien og øke tilgjengeligheten til mangfoldig kunst av høy kvalitet.

Grep for en bærekraftig og vital dansebransje

At virkemiddelapparatet rundt produksjon, visning og undervisning av dans sees i en helhet slik at produksjonene får tilstrekkelige produksjonsforhold, den enkelte produksjon får et lengre liv med visninger og en større andel av befolkningen får et forhold til og mulighet til å delta i dans. Dette grepet fordrer at man:

- Utvikler tiltak som gir bærekraftige, levedyktige og stabile produksjonsmiljøer for det frie dansefeltet. Og sikre at dette skjer i hele landet.
- Styrker finansieringen til dans i fondet for å sikre bedre rammer til den enkelte produksjonen, flere langsiktig finansierte kompanier og et styrket produsentapparat.
- Fremmer gode læringsmiljøer for dans, slik at alle i et større mangfold, får lik mulighet til å delta i dans og finne veien videre til et eventuelt profesjonelt virke.

Grep for et stadig med levedyktig liv i dansen

At det igangsettes en kunsternøkonoireform der dansekunstneres særlige utsatte levekår forbedres, kompetanse tilføres og bevares og videreformidles gjennom kunstnere som har mulighet til et langt liv i dansen, kunstformen får et mangfold av stemmer, og kunstnernes sosiale rettigheter ivaretas gjennom fra fellesskapet og gjennom stadig mer robuste og vitale arbeidsgivere. Dette grepet fordrer at man:

- Bedrer lønnsvilkår, arbeidsmuligheter og sosiale rettigheter
- Styrker infrastrukturen av bransjeaktørene som bidra til kompetanse, utvikling, arbeidshverdagen til en danser, koreograf og pedagog

Vi er oppmerksom på at enkelte av utfordringene ligger til eller er avhengig av samarbeid på kryss av departementer. Vi spiller også inn til statsbudsjettarbeidet i Kunnskapsdepartementet, Arbeids- og inkluderingsdepartementet.

Grep for en bærekraftig og vital dansebransje

Status i dag

Det skapes over 300 produksjoner i året i følge Danseinformasjonen. 90% av den profesjonelle dansen, dansen man ser på scene, TV og utendørs, er skapt gjennom prosjektfinanserte kompanier og individuelle kunstnere. Det frie feltet som det kalles. Prosjektorganiseringen skjer uten en grunnfinansiering til løpende driftkostnader slik som leie av egnede rom for produksjon og arbeid, fast ansatte som deler og utvikler sin kompetanse, tilgjengelig utstyr til utforskning og testing og økonomisk buffer ved sykdom eller vikariater. Det som finnes av infrastruktur rundt produksjon i det frie feltet er en etablert, men glissen mengde av residensrom, co-produsenter, produksjonsstøtte fra enkelte regionale sentre og ellers freelance produsenter, kunstneriske team og teknisk kompetanse. Produksjonsløpet står ikke i forhold til mengden som skapes. Det er svakheter i det leddet der, så og si, all økonomi ligger for den enkelte kunstners mulighet til å leve av dansen.

De siste årene har vi i tillegg sett en nedgang i antall teknikere og antall produsenter for dans. Flere har gått over til annet virke etter en krevende periode og grunnet utfordringene å leve av dansen. I tillegg ser vi at kunstnere velger å sette igang produksjoner også uten fullfinansiering eller søker pragmatisk om mindre produksjoner for å være sikrere på at det finansieres. Legg så til at på tross av fondets eget mål om at 10% av kulturbudsjettet skal gå til det frie feltet, har scenekunststøtningen

ikke økt og at 70% får avslag mot så lite som 40% i andre kunstfelt er fondet underdimensjonert.

I møte med ønske om å bidra til at kunstneren får rimelig betalt per produksjon ser vi en tendens til at man heller nedskalere forestillingen til soloer, og i økende grad kutter ut produsent og betaler de resterende involverte en noe nærmere levelig betaling for arbeidet. Denne nedskaleringen er heller ikke til dansens fordel og skaper til tider utfordringer når en forestilling skal inn på en institusjon, med de forskjellige scenene som er tilgjengelige og krav til teknisk og produksjonsmessig avklaringer som trengs for en god avvikling eller når den skal selges videre.

En såpass stor andel av kunstformen i det frie feltet, med sårbarheten dette gir, gjør at dansen er i en særstilling. Andre kunstuttrykk har det frie feltet som en mindre andel av bransjen, med etablerte institusjoner for produksjon og visning som en større bærer av infrastrukturen og en arena for publikums mengdetrening i å oppleve kunstformen. Små ting som et rom, en støtteordning, et kontorfellesskap, et regionteater eller annen institusjon som klarer å karre seg økonomisk handlingsrom til å støtte et kompani eller produsere en danseforestilling, eller en hel turne booket, kan virke ubetydelig sett utenfra, men for et dansefelt som lever på prosjektfinansiering er dette avgjørende. Avgjørende i for stor grad, vil vi mene, da det er en for tynn grunnmur å bygge feltet på. For tynn til å gi solide arbeidsplasser, kompetansebevaring og utvikling, sikre oppdrag for tilknyttede næringer, et langt liv for forestillinger og erfaring med profesjonell dans for det brede lag av befolkningen.

Dans har lenge vært omtalt som et politisk prioriteringsområde, og under kulturløftet I og II (2005-2013) startet en jevn løfting og styrking av dansekunsten. I 2021/22 kom et etterlengtet hittil seneste steg i dette løftet da de regionale kompetansesentrene for dans ble tatt inn i fast post på statsbudsjettet og beramningen av ordningen for etablerte scenekunstkompanier, med 20 mill. nok i 2022/23. En undersøkelse av virkemiddelapparatet innen dans, i forbindelse med utredning av produksjonsrom og apparat for dans i Oslo-området, viste at et godt neste steg kan være å gi økt stabilitet og forutsigbarhet rundt produksjon og distribusjon av dansekunst. Uten dette vil dans fortsette å produseres på for dårlige rammer for å gjøre et lengre liv av verket mulig.

Det svært positive for et videre løft er at, til forskjell fra for bare 10 år siden, har vi faktisk en hel grunnmur med alle nødvendige komponenter på plass for dans! Produksjonsrom, produsentstøtte, visningsarenaer, turnéordninger, etablerte kompanier og kunstnerskap, kollektive ordninger for vederlag, danseskoler, videregående linjer og høyskoler, PRODA og arbeidslivsorganisasjoner som Skuespiller- og danseralliansen. Det er tynt og glissent, ute av proposjoner og mangler i store deler av landet, men man kan nå bygge videre på komponentene, justere der det er ubalanse mellom byggesteinene, bygge mer av der det ikke er tilgjengelig pr nå og bygge sterkere det som finnes.

Vi ber om følgende tiltak for å gjøre nettopp dette.

- **Styrk tiltak som gir bærekraftige, levedyktige og stabile produksjonsmiljøer for det frie dansefeltet. Og sikre at dette skjer i hele landet. Her under at:**

Styrk produsentledet i det frie feltet i hele landet både via de regionale kompetansesentre, Dansens Hus's søknad om finansiering til produsenttjeneste og andre scenekunstinstitusjoner som måtte ønske å etablere dette.

Gi midler til etablering av en produsentHub på mal fra utredningen av Koreografiens hus, i tilknytning til Dansens Hus sitt tilskudd. Ved å gi den omsøkte støtten til produsenttjenester ved

Dansens Hus og potensielt styrke dette ytterligere, legges det til rette for at den nasjonale institusjonen for dans oppnår mer av sitt formål om å være et sted for hele næringskjeden for dans. Samtidig vil huset da ha kapasitet til å utrede driftsmodell for et *produksjonssted for det frie feltet i dans i Oslo*. Om lag 5 millioner for 5 stillinger rettet mot å bidra til et bærekraftig og øke kvaliteten i produksjonsapparatet og levedyktighet av det frie feltets danseproduksjoner.

Styrk av programmeringsøkonomien for dans i hele landet. Her under utredning og testing av en søkbar insentivordning for koreografi, som kan legge til rette for at institusjoner som ønsker det er i posisjon økonomisk til å produsere dans, bygge et publikum. På sikt kan dette gjøre institusjonene bedre skikket til å inngå lengre kunstnerisk initierte samarbeid, med kapasitet, kompetanse og et etablert publikum for å til å tilknytte seg et kompani eller en koreograf over tid.

Gi vekst til Dansenett Norge og andre mindre turneenettverkinitiativ. Dette vil kunne bidra til å øke også kulturhusenes programmeringsøkonomi og kompetanse. Noe man til dels kan lese anbefaling om i Mobilisering og mobilitet - formidling av fri scenekunst
<https://kulturdirektoratet.no/documents/10157/c37d6b67-bd3c-4a7a-acd6-976e879d6ef2>

- **Øk finansieringen til dans i fondet for å sikre bedre rammer til den enkelte produksjonen, flere langsiktig finansierte kompanier og et styrket produsentapparat.**

Bevilg søknadsbeløpet til fondet for blant annet å bidra til deres eget mål om at 10% skal gå til scenekunst. Videre ber vi om at minimum 30 mill. kr. friske midler øremerkes dans for å gi rom for å innvilge det man søke om og redusere andelen avslag til nærmere 50%

Styrk ordningen for etablerte scenekunstkompanier styrkes slik at flere får anledning til den forutsigbarheten dette gir. Prøveperioden har vist at langsiktighet er av stor verdi. Kompetansebevaring, gode rammer for utøvere og større kapasitet til å bistå feltet kan være effekter. Langsiktighet i finansiering gjøre det mulig for forbund og etablerte kompanier å inngå tariffavtaler som sikrer at arbeidsmiljøloven følges så som tillatelse til midlertidige ansettelser. Slik de er nå velger svært mange å hyre inn på oppdrag i frykt for å ansette noen fast og måtte si opp grunnet finansiering. Begge deler er like i konflikt med loven uten en tariffavtale.

Etabler en ny ordning for produsentstøtte under fagområdet scenekunst i Kulturrådet med øremerket tilsagn. Søkbar for selvstendige produsentenheter, kunstnere eller andre scenekunstvirksomheter.

- **Tilstrekkelig finansiering av dansens organisasjoner og institusjoner**

Sikre en reell justering i tråd med forventet lønns- og prisvekst. Det har de senere år vært en realnedgang i finansieringen av dansens organisasjoner og institusjoner. Det har vært lavere lønns- og prisstigning i tilskuddet enn økonomiske fagmiljøer forutser. I tillegg varierer prosentøkningen mellom forskjellige tilskuddsmottakere. Dersom dette ikke rettes opp og kompenseres for nedgangen de senere vil dette påvirke stabiliteten i aktiviteten hos arbeidsgivere som Nasjonalballetten, Skuespiller- og danseralliansen, PRODA og Carte Blanche og avgjørende infrastruktur som regionale kompetansesentre, Danseinformasjonen, Rom for Dans med flere. Flere av disse har tariffavtaler og står i fare for å ikke komme til enighet i forhandlinger. Dette er i strid med regjeringens mål om å legge til rette for et stabilt arbeidsliv for kunstnere og at det skal være enkelt å være fagorganisert.

Innvilg søknadsbeløpene i sin helhet til danseorganisasjonene og virksomhetene. Tilskudd og behov er ikke i samstemthet for de absolutt fleste av disse virksomhetene. Samtidig er dette små til mellomstore virksomheter og dermed forholdsvis rimelig å imøtekomme søknadsbeløpene deres for forsiktig vekst og soliditet. For de regionale kompetansesentrene som helhet ville det for eksempel kostet 20 mill å imøtekomme søknadene i sin helhet. Vi ber om at dansens små, men viktige organisasjoner imøtekommes med det beløpet de søker om.

- **Gi gode læringsmiljøer for dans, sikkerhet og utviklingsmuligheter, slik at alle får lik anledning til å delta i dans og finne veien videre til et eventuelt profesjonelt virke.**

Utrede muligheter for systematisk samarbeid mellom danseskoler og kulturskoler for å sikre tilgang til dans for elever i hele landet. Utredningen skal ha som mål å sikre god kvalitet og lik tilgang til danseundervisning i hele landet og undersøke måter dette kan gjøres i samarbeid mellom offentlige og frivillige/private tilsvarende slik det er mellom kor, korps og orkestre og kommunale kulturskoler. Vi har en situasjon der den private danseskolens eksistens trues av den kommunale kulturskolen. I stedet for et rikt tilbud til barn og unge får man en reduksjon i tilbud gjennom denne konkurransen. Måten dans spres til barn og unge i hele landet likner på mange måter på kor, korps og orkesterbevegelsen der disse og kommunale kulturskoler sammen bidra til at de langs fleste har mulighet til å delta og profesjonelle musikkpedagoger har mulighet til rettmessige ansettelsesforhold i kulturskolen. Innen dans er dette ikke satt i system på samme måte. Den økonomiske situasjonen til danseskolene er såpass under press at rimelig lønn til dansepedagogene er utfordret. Når så en kommunal kulturskole setter opp et tilbud i samme lokalmiljø forsvinner livsgrunnlaget for danseskolen, og kommunen mister kompetansen, heller enn å bidra til å bevare denne i lokalsamfunnet. For ikke å utkonkurrere en lokal ildsjel unnlater enkelte kommuner å tilby dans, noe som heller ikke er heldig da private initiativer vanskelig kan sikre lik tilgang gjennom subsidierte priser for eksempel. Situasjonen er ikke til elevenes beste eller til det beste for å sikre lik tilgang til kunstformen. KKO modellen for samarbeid motvirker en slik effekt for musikklivet.

Innføre kompetansekrav for å undervise i de estetiske fagene på samme nivå som for andre fag, dvs minimum 60 studiepoeng på ungdomstrinnet og minimum 30 studiepoeng på trinnene 1 til 7. Vi er svært glade for at Stortingsmelding 34 (2024-2025) anbefaler at man i større grad legger til rette for aktiv og praktisk skolehverdag. Dette åpner opp for at dans igjen inngår også som en del av hverdagen til alle barn og unge, noe som tidligere reformer har svekket. Videre påpekes det at *“lærarar med god kompetanse er det aller viktigaste for motivasjonen og læringa til elevane”* (St. Meld 34). For dans er dette ikke ivarettatt når det både er lovlig og vanlig at lærere i de praktiske og estetiske fagene på trinn 1 til 7 ikke har utdanning i disse fagene. Dersom kulturdepartementet rådgir utdanningssektoren ønsker vi at dette perspektivet tas med.

Bidra til bevaring av danselinjene. En presset fylkesøkonomi har vist sårbarheten i utdanningsinstitusjonene våre. Musikk, dans, drama linjer har vært svært utsatt. Med nød og neppe har et samlet påvirkerapparat og politisk ledelse klart å sikre danselinjer. Vi ber om at dette unike og godt etablerte systemet for videre utvikling av danselever mot profesjonell karriere ivaretas fremover i møte med en presset fylkesøkonomi i fremtidige år. Dersom kulturdepartementet rådgir utdanningssektoren i budsjettspørsmål ønsker vi at dette perspektivet tas med.

En ting Sinnes ønsker seg, er avsatte midler til produksjon. Da kunne Rommen Scene og Voldsløkka Scene ha tilrettelagt for mer omfattende produksjoner – ikke bare for profesjonelle, men amatører/frivilligheten, barn og ungdom.

– Er det noe Voldsløkka og Rommen har tilgang til, så er det et ungt prøvepublikum. Scenene deler jo samme hus som kulturskolen og grunnskolen. Hvis man ønsker å prøve ut noe på barn og unge, sitter de rett utenfor døra her. Flere av ungdommene har valgfag i produksjon for sal og scene, og jeg tenker det er svært relevant for dem å få være med og se hvordan profesjonelle arbeider.

Fra intervju serie: Danseløft der en rekke personer ble spurt hva de ønsket seg i et løft for dansen. Her uttaler Åsne Lian Sinnes seg på vegne av Voldsløkka Scene i Oslo. Dette er i tråd med insentivordning for koreografiltaket vi foreslår. Journalist: Martine Lervik. Design: Ylva Greni

Grep for et stadig mer levedyktig liv i dansen

Status i dag

Regjeringen har som mål «å styrkje kunstnarøkonomien og leggje til rette for at kunstnarar og kulturarbeiderar får betre rettar og arbeidsmoglegheiter» i følge Hurdalsplattformen.

Våren 2023 la daværende kulturminister Anette Trettebergstuen frem St. Meld. 22 *Kunstnarkår* der det uttrykkes at “kunstnarar, som alle andre, skal ha rimeleg betaling for jobben dei gjer. Ei viktig utfordring framover er difor å leggje til rette for at kunstnarar får rimeleg betaling for kunstnarleg arbeid.”

Telemarksforskning la våren 2023 frem rapporten “Kunstnerundersøkelsen 2019”. Rapporten “Kunstnerundersøkelsen 2019” av Telemarksforskning viser at de aller fleste dansekunstnere har vanskelig for å få til en bærekraftig livssituasjon, slik finansieringsordningene fungerer i dag. Rapporten stadfestet tydelig hvordan kunstnere generelt sakker akterut når det gjelder inntektsutvikling. Utviklingen siden forrige undersøkelse i 2013 viser svært svak utvikling, og at dansekunstnere som kunstnergruppe tjener dårligst. Samtidig som inntekten er lav, er dansere blant kunstnergruppene som bruker minst arbeidstid på kunstnerisk virksomhet og mest tid på kunstnerisk tilknyttet arbeid. Ikke minst har dette forverret seg mellom 2013 og 2023.

Samlet sett er dansekunstnerne gruppen der færrest er fornøyd med sine arbeidsforhold. Undersøkelse blant forbundets medlemmer støtter dette, med ekstrem ensomhet og helseslitasje som resultat av jobben som to sider av arbeidslivet som ikke kommer så tydelig frem i Telemarksforsknings undersøkelse. Ser man alle disse forholdene under ett, er det åpenlyst at

dansekunstnernes arbeidsvilkår trenger gode forbedringsgrep. I tillegg ser vi at det er behov for målrettede tiltak for dansepedagogers virke nå som den første generasjonen av fulltidspedagoger i musikk, dans, drama linjene nærmer seg 50 og 60 årene.

Vi mener at grep som sikrer langsiktighet, sosiale rettigheter og forutsigbarhet for dansekunstnere i alle deres virke er avgjørende. I tillegg er det nødvendig å se særlig på pensjonsrettigheter og muligheter til å virke i et langt liv i dans. Vi ber om at det igangsettes en kunstnerøkonomireform der dansekunstneres særlige utsatte levekår forbedres, kompetanse tilføres og bevares og videreformidles gjennom kunstnere som har mulighet til et langt liv i dansen. En reform må bidra til at kunstformen får et mangfold av stemmer, og kunstnernes sosiale rettigheter ivaretas fra fellesskapet og gjennom stadig mer robuste og vitale arbeidsgivere. Vi ber om følgende grep for å gjøre nettopp dette.

- **Bedre lønnsvilkår, arbeidsmuligheter og sosiale rettigheter**

I gangsette en opptrapping av varige stipendjemler for dansekunsten. Stipendier har vist seg å være en svært treffsikker ordning for å styrke dansekunstnerenes levekår. Stipendkomiteen til Norske Dansekunstnere så en økning i antall søknader på 100 stk fra 2023 til 2024. Dette viser behovet for stipendier og kan indikere et resultat av helhetsbildet som fremkommer over.

Juster forskrift om statens stipend og garantiinntekter for kunstnere for å regulere arbeidsstipend, langvarige stipend og garantiinntekter med en indeks lik rammen for lønnsoppgjøret i staten. Vi verdsetter at det ble en justering i budsjettet for 2025 og ønsker at dette blir en fast ordning gjennom forskriften.

Styrk Skuespiller- og danseralliansen i tråd med deres søknad for 2026. Alliansen har gjennom sine over 10 års drift vist seg å være en svært treffsikker arbeidsgiver for dansekunstnere mellom prosjekter. En arbeidsgiver som direkte motvirker helhetsbildet beskrevet over.

Gi Kulturtanken oppdrag å etablere vederlagsordning for scenekunst i samarbeid med Norske Dansekunstnere som forvaltningsorgan. Dette er en ordning som eksisterer for visuell kunst, litteratur og musikk. <https://www.kulturtanken.no/vederlag/> Kulturtanken er en nøkkelinstitusjon for å hente faktagrunnlag og regulere tillatelse av opphavsrettslik materiale i DKS. NoDa og Kulturtanken er i sluttprosess med å avtale en fordelingsmodell og måte dette kunne gjøres enkelt administrativt på. NoDa forvalter vederlag for rettigheter på vegne av Norwaco og står klare til å kunne teste dette også for andre rettighetsområder ved anledning og tillatelse.

- **Styrk infrastrukturen av bransjeaktørene som bidrar til kompetanse, utvikling, arbeidshverdagen til en danser, koreograf og pedagog**

Imøtekom søknad og behov for vekst hos PRODA. Det er et sterkt behov for å utvide PRODA sitt tilbud i hele landet. Dette er tiltak som direkte innvirker på dansekunstneres mulighet til faglig utvikling, kollegialt og profesjonelt arbeidsfellesskap. Et tiltak som direkte virker inn på arbeidet, kvaliteten og levekårene i dansefeltet. PRODA vil, med et løft kunne sikre målrettede kompetansetiltak og helsetiltak for dansekunstnere i hele landet og utvikle seg i tråd med

spennende muligheter fremarbeidet gjennom et nylig Innovasjonsprosjekt
<https://proda.no/2024/12/16/fremtidens-mulighetsrom-rapport-innovasjonsprosjekt>

Både Ghekiere og Stavn opplever mange av de samme utfordringene i det frie dansefeltet. Muligheten for å etablere et felles hus som alle kan dra nytte av på tvers av feltet, har vært diskutert lenge. De snakker om hvordan et slikt sted kan stimulere til samarbeid og kunnskapsdeling. Stavn vektlegger de yngres behov for et sted å jamme sammen etter danseklassene.

Ilse: Dansefeltet trenger et hus. Et ikke-institusjonelt sted for å møtes og bygge *community*. Dansefeltet trenger noe som ikke bare er produksjonsrettet. Et sted som drives av kunstnere for kunstnere. Som tilbyr rimelig og kortsiktig utleie, residenser for både Oslo-baserte kunstnere og folk utenfra. Et sted for eksperimentering, utveksling og forskning. Vi burde ha en residens for unge for å bygge opp grasrota – hvordan utvikler du språket for det du har lyst til å gjøre når du mangler erfaring?

Anne: Vi har mange av de samme behovene. I streetdansmiljøet er det også kunstnere som ikke nødvendigvis er så produksjonsfokusert, men som trenger et sted å være, å øve og jamme sammen.

Fra intervjuserie: Anne Goldberg Stavn og Ilse Ghekiere om hva et Danseløft bør bidra med. Journalist: Martine Lervik. Design: Ylva Greni